

KIRKE OG MISJON – VEIEN FREMOVER

av

SVERRE HOLTH

For noen måneder siden var jeg tilstede ved et møte hos The Paulist Fathers i Boston, hvor den romersk-katolske biskopen i Pitsburg, dr. Wright, holdt et foredrag om Vatikankonsilet. Biskop Wright, som er en glimrende begavelse og folketaler av rang, hadde spilt en betydelig rolle bak kulissene under konsilets forhandlinger som medlem av eller konsulent for et par av de viktigste kommisjonene. I sitt foredrag presiserte biskopen, at det som mer enn noe annet opptok konsilfedrenes sinn, var ikke fortiden og den problemstilling som den hadde skapt. De hadde ingen interesse av å piske nytt liv i reformasjonens og motreformasjonens problematikk. Ikke engang den liturgiske fornyelsen var noen hovedpost på programmet. Derimot var det kirkens fremtid som var fokus i alt hva konsilet foretok seg. Og det bildet av fremtiden som ble tegnet, var alt annet enn optimistisk. Man forutså en tid ikke så langt unna, da kirken vil oppdage at den representerer en minoritetsgruppe omgitt av en sekularisert, likegyldig og endog fiendtlig innstilt verden. Selve hovedtemaet i konsilets forhandlinger var derfor kirkens indre fornyelse som en ufravikelig betingelse for at den skal kunne møte den nye tiden og utføre sin misjon under radikalt endrede forhold.

Ingen som har studert Vatikankonsilets dokumenter, vil kunne bestride biskop Wrights karakteristikk av dets arbeid og målsetting. Heller ikke kommer dette som noen overraskelse. Også på ikke-romersk hold har kirkebegrepet lenge stått i sentrum av den teologiske debatt. To verdenskriger og de medfølgende globale omveltninger har konfrontert kirken med hittil uanede problemer og tvunget den til en dypere gjennomtenkning av

grunnleggende teologiske prinsipper. Stillingen i dag er langt fra avklart, og det kan ikke benektes at mye av det som tales og skrives, øker heller enn minsker forvirringen. Og dog tør en vel si at denne religiøse selvvurderingen stort sett har ført til en klarere forståelse av kirkens vesen og mening. En kan kanskje karakterisere den nye kirkeforståelsen, som i stadig større grad er kommet til uttrykk, ved å si at den fremfor alt er Kristus-sentrert. Kirken er Kristi legeme og derfor på sett og vis hans fortsatte tilstedeværelse i verden til tidenes ende. Enten man tyder uttrykket «Kristi legeme» ontologisk-realistisk eller rent billedlig, blir resultatet i grunn det samme. Det som sies i begge tilfelle, er at kirken er det organ hvorigjennem den oppstandne Kristus viderefører sin frelsesgjerning blant menneskene. Det er derfor ikke nok å si at kirken *har* en misjon, for i sitt innerste vesen *er* kirken misjon.

Uttrykket «misjonsteologi», slik det har vært brukt i nyere tid, kan derfor være uheldig og misvisende. All kirketeologi er misjonsteologi, og all misjonsteologi er ipso facto ecclesiologi. En analogi til dette er eskatologien, som ofte behandles som et anhang til teologiens egentlige corpus. Rett forstått, er hvert ledd i den kristne tros lære eskatologisk i ordets egentligste forstand.

Kirke og misjon er altså én og samme ting. Kirken, eller menigheten, er ikke bare de «kalte» i forsamling; den er også forsamlingen i diaspora, «sendt» til verden akkurat som Kristus var sendt av Faderen. Det er derfor ikke tale om en «kirkens misjon», men om Guds misjon – *missio Dei* – gjennom kirken.

Denne grunnleggende forståelsen av kirkens vesen og bestemmelse åpner nye perspektiver for misjonstenkning og misjonsstrategi. En helhjertet antagelse av et slikt bibelsk begrunnet kirkesyn, vil føre til vidtrekkende konsekvenser ikke bare for den teologisk-teoretiske utforming av den kristne tro, men også for kirkens praktiske arbeid og organisasjon. I det følgende skal jeg innskrenke meg til å nevne tre av disse konsekvensene.

For det første vil vi måtte erkjenne at *alt hva kirken foretar seg, har misjonen som fortegn*, selv om ikke kirken bevisst har misjonen som intensjon i alt den foretar seg. Misjonen er altså

ikke et «ekstra», noe som spesielt «interesserte» engasjerer seg i etter eget for godt befinnende. Enhver kristen uten unntagelse er bestemt til å være et vitne for Kristus og medansvarlig for kirkens totale misjonsplikt. (Sml. Tertullians omtale av konfirmasjonen som «lekfolkets ordinasjon».) Kristenlivets dypeste mening er å ha samfunn med Kristus i hans lidelser for verden. En kristen som føler at han kan stille seg fritt overfor misjonen, har ennå ikke forstått kirkens og disippellivets innerste mening.

Georg F. Vicedom har nylig påpekt skadevirkningen av den énsidige betoningen av visse nytestamentlige språkbilder som anskueliggjør menighetslivets art og hensikt, spesielt bildet av «hyrden» og hans «flokk». En slik énsidig betoning har ofte ledet til selvopptatthet og et forkjært syn på forholdet mellom prest og menighet. Vicedom mener at det er på høy tid at vekten blir lagt på andre nytestamentlige uttrykk som anskueliggjør den lokale menighet som et arbeidsorgan for misjonens Herre. Kirken er jo, som erkebiskop William Temple engang uttrykte det, «den eneste institusjon som ikke eksisterer for seg selv, men for dem som er utenfor». Biskop V. S. Azariah i India åpenbarte en dyp kristelig innsikt da han etter dåpshandlingen lot de nydøpte legge sine hender på Bibelen og gjenta ordene: «Vé meg om jeg ikke forkynner evangeliet.»

Den enkelte kristnes oppbyggelse, de helliges samfunn og menighetens felles gudstjeneste har den aller største betydning og må selvsagt ikke forsømmes. Det er i det hele tatt mye godt å si om pietismen. Men ingen av disse tingene er et mål i seg selv. Det må være en total misforståelse når man bedømmer kristenlivets gehalt ut fra hvor mange «møter» man overværer. Da blir det hele innadvendt selvopptatthet eller en form for åndelig underholdning. Kristendommen kan aldri bli en «privatsak» mellom meg og Gud. At jeg har Kristus som min personlige frelser, betyr ikke at han er min «private» frelser.

Den kristnes omsorg for andre mennesker må føre til personlig engasjement og forpliktelse, ikke til en abstrakt idé eller til et ideal, men til individuelle mennesker hvor fjernt de enn måtte være å finne. En kristens neste er hvert levende individ.

Kristenkallet har samme innhold og mening for hver eneste kristen. Det må vel sies å være betegnende at Det nye testamente ikke nevner noe om et spesielt misjonær-embete. Heller ikke hører vi om noe slikt i etterapostolisk tid. Kirkens ekspansjon i tiden før Konstantin var en spontan utvikling, ikke en organisert, planlagt bevegelse. Den ble drevet frem av åndelige faktorer og det spontane vitnesbyrd av kirkens menige medlemmer, og bare i sekundær betydning av klerikal ledelse og bevisst misjonsstrategi. Misjonsbefalingen var hele kirkens fellesanliggende, noe som hvilte på hver enkelt kristen. Kirken vokste helt enkelt ved å være kirke. De historiske kilder forteller intet om en profesjonell misjonær-klasse. Misjonen var hele kirkens sak.

Kristendommens offisielle anerkjennelse under Konstantin medførte som kjent store forandringer i kirkens kår og virke. Den nye oppgaven som kirken nå ble konfrontert med, var evangeliseringen av de krigerske stammene i imperiets grenseland. Dette krevde disiplinerte og mobile menn som ikke ville vike unna for farer og besværligheter. Men hvor var disse menn å finne? Livet i de store byene var etter datidens standard raffinert og behagelig. Forfølgelsesens opphør medførte kompromiss og verdslighet. Etter hvert tapte martyrsymbolet sin makt over de gjengse kristnes sinn. Men midt i denne verdsligheten oppstod en mektig bevegelse som kom til å få den største betydning for den historiske utvikling. Denne nye bevegelsen ble kalt «askese», og dens mål var et hellig liv. De som sluttet seg til bevegelsen, bandt seg til verdensforsakelse, fattigdom og avhold, og underkastet seg streng åndelig disiplin etter en «regel». Det var denne bevegelsen som etter hvert ga kirken det organ den trengte for å utføre sin misjonsoppgave. Misjongsgrepne munk og nonne troset farer og forsakelser for å bringe evangeliet til stammer og folk i fjerne strøk. Selv om kristningen av Europa for en stor del skyldtes kongelige og fyrstelige påbud, ville den ha vært utenkelig uten munkeordenenes og klosterbevegelsens utbredelse.

I og med at askesen ble avskaffet, mistet de protestantiske kirkenes et effektivt redskap i misjonens tjeneste. Luther kom som kjent til å betrakte askesen og klosteret som pavevesen og gjer-

ningsrettferdighet. Munke- og nonneordenene ble derfor oppløst, og deres eiendom ble brukt til andre formål. De kristne ble formant til å bli i sitt jordiske kall, og familieidealet ble satt i høysetet. Det skulle være enhver kristens plikt å avlegge den gode bekjennelse i sitt daglige yrke og i sin egen omgangskrets. Dette var riktig nok, men det betydde at kirkens ansvar for evangeliets utbredelse blant hedningene ble forsømt. Det var først med pietismen at misjonstanken for alvor ble vakt til live innen de protestantiske kirkene. I stedet for misjons- og munkeordener fikk etter hvert de protestantiske kirkene misjonsselskaper organisert på frivillig basis. Og slik er stort sett stillingen også den dag i dag.

Ingen vil vel betvile at misjonsselskapene stort sett har utført et gigantisk og effektivt arbeid. Et annet spørsmål er hvor vidt selve systemet har bibelsk rett og uttrykker kirkens sanne karakter. Kan hende vi her står overfor et «nødsprinsipp» hvis berettigelse må søkes i den historiske situasjon. Innrømmes må det dog, at systemet brakte med seg mange ulemper og skapte problemer som vi ennå ikke har funnet en tilfredsstillende løsning på. Stillingen i dag er blitt ytterligere komplisert på grunn av de utallige nye «misjoner» som har sprunget opp innen den protestantiske verden. Bortsett fra det prinsipielt tvilsomme i dette systemet, forårsaker det unødvendig overlapping og et sløseri av midler og personell som kirken ikke har råd til. Dertil kommer de «yngre» kirkers helt ut rimelige ønske om å stå i direkte forhold til og å kunne forhandle med Vestens kirker som sådanne heller enn med mer eller mindre uavhengige misjonsselskaper, som ikke selv er kirker.

Jeg er fullt oppmerksom på at dette er et ømtålig spørsmål å berøre. Jeg er også klar over at et systemskifte blir dobbelt vanskelig hvor man har å gjøre med statskirker. Samstundes er jeg overbevist om at den tid vil komme da kirken ikke lenger vil kunne unngå å ta disse spørsmål opp til alvorlig overveielse.

Misjonen er hele kirkens sak, for kirken er etter sin art og bestemmelse en misjonerende størrelse. Misjonen er intet annet enn kirkens lydighet mot evangeliet. Den kan ikke opphøre å

drive misjon uten å fornekte seg selv. «Hele kirken med det fulle evangelium til hele verden,» — det er misjon. Kirken har sin eksistens gjennom sin misjon akkurat som ilden eksisterer ved å brenne. Men er dette sant, må kirkens misjonerende karakter avspeiles i alt den foretar seg. En slik erkjennelse vil blåse nytt liv i mangt et tørt teologisk ben og få revolusjonerende betydning for menighetsliv og kirkeorganisasjon.

For det annet må vi lære å *se kirkens misjon i et globalt perspektiv*. Misjonen er nemlig ikke et geografisk begrep som bare gjelder de såkalte «misjonsmarker», men noe som begynner hvor hver enkelt kristen befinner seg og strekker seg til det siste menneske som ennå ikke har hørt evangeliet. Misjonen har med andre ord ingen geografiske grenser, men omfatter ethvert menneske for hvem Kristus er død. Det er ikke avstanden som tilbakelegges som er det avgjørende. I vår moderne tid forsvinner jo også avstandene mer og mer. Men det er andre grenser enn de geografiske som må overskrides. I det moderne, forvirrede samfunn finnes «fjerne land» bakom sosiale, kulturelle, ideologiske og åndelige «grenser» som evangeliets budbærere må gjennomtrengre. Den viktigste av alle grenser er grensen mellom tro og vantro. Hver gang den kristne forkynner gjennomtrenger grensen mellom tro på Kristus og uvitenhet eller blind likegyldighet, trenger han igjennom den mest formidable av alle grenser. Det er grensene og forskansningene i menneskets sinn som kirken skal gå til angrep på med evangeliets skarpe sverd. Og disse grenser og forskansninger er å finne allesteds. «Misjonsmarken» kjenner derfor ingen geografiske grenser. Den er å finne ved hver kristens dør, og den strekker seg til jordens ende. Evangeliseringsoppgaven kan aldri sies å være fullført, for evangeliet må lyde for hver ny generasjon.

Hvis det jeg har sagt ovenfor er riktig, blir det klart at man ikke kan fortsette å tale som om det var to slags kirker: «senderkirker» og «mottagerkirker». Hvis de «yngre» kirker virkelig er kirker, og ikke bare underbruk under et eller annet misjons-selskap, som ikke selv er en kirke, må de respekteres som ansvarbærende størrelser som kan bestemme om sine egne affærer

og så langt som mulig finansiere sitt arbeid fra egne ressurser. «La kirken være kirke.» Selve uttrykket «yngre kirker» er av tvil-
som verdi. De kirker det anvendes på, reagerer da også ganske
bestemt imot det, spesielt fordi det synes å sette et mindreverdighetsstempel på dem. Skjønt det jo er benyttet som en beleilig
benevnelse for kirker som kronologisk er av nyere dato enn
kirkene i Vesten, kan det naturligvis tas som et uttrykk for en
lavere grad av modenhet. Og det er dette som irriterer. «Moden-
het» er ikke nødvendigvis et spørsmål om «yngre» og «eldre».
En må vel innrømme at betegnelsen «yngre kirker» i en viss
grad gjenspeiler Vestens mentalitet, og det hører neppe hjemme
i Kristi legeme, som er kirken.

Også misjonær-titelen bør avskaffes, mener mange. Og igjen er
motiveringen at den står som et symbol på en tid og et mønster
som nå bør være forbi. Fra det øyeblikk en utsending fra Vestens
kirker setter sin fot på land der han skal ha sitt arbeid, skal han
ikke betrakte seg som «misjonær», men gå inn i arbeidet på like
fot med de stedlige arbeidere. Han skal identifisere seg med
stedets kirke og underkaste seg dens ledelse og autoritet. Enkelte
misjonsselskaper har da også forsøkt seg med andre mer eller
mindre veltrufne titler, som til eksempel «fraternal worker». Men
å finne et mer passende uttrykk kan bli meget vanskelig. For
hjemmemenigheten har uttrykket «misjonær» en hevdvunnen og
kjær klang, og det dekker jo også på sett og vis det faktiske for-
hold. Misjonæren er jo nettopp en som er «sendt», og hjemme-
menigheten er den sendende instans. En definisjon av benevnel-
sen «misjonær» som burde tilfredsstillende de fleste, lyder slik: «En
misjonær er en kirkens tjener som har forlatt sitt eget land og
sin egen kultur for å forkynne evangeliet i fellesskap med kirken
i det land hvortil han er sendt, eller for å plante kirken der
den ikke allerede er plantet.» Hans kerygmatiske funksjon er
altså et ledd i kirkens kall til misjon. Denne forståelsen av mi-
sjonæren som tjener, er et langt sprang fra tidligere generasjoners
idéer om en misjonærs stilling og oppgave. Eventuelt å erstatte
ordet «misjonær» med et mer passende uttrykk, er ikke i seg
selv så viktig: langt viktigere er det at ordet får et nytt innhold

og blir brukt på en måte som er i samsvar med de nåværende forhold.

For det tredje *må vi uforbeholdent vedkjenne oss den kristne misjons essensielt religiøse karakter*. Det er ikke tale om å forplante en hvilken som helst humanitær institusjon, eller endog å tjene en kirkelig organisasjon. Målet er intet mindre enn å formidle Jesu Kristi fylde i hans mystiske legeme, som er menigheten. Kirken er egentlig intet annet enn Kristi fortsatte nærvær i verden med sin nåde og gave. Det er jo gjennom den levende menighet at Kristus formidler seg selv til verden. Og den sanne kirke er der hvor evangeliet forkynnes og sakramentene forvaltes. Kirkens misjon tar sikte på å bringe det enkelte menneske og nasjonene under Guds frelsende vilje i Kristus, og å gjøre alle mennesker til medarbeidere i Guds rike på jorden.

Det er vanskelig å se hvordan den kristne misjon kan unngå kritikken at den driver «proselyttmakeri». La være at forkynnelsen ofte har vært negativ og unødvendig provoserende overfor andre religioner. Det har vært for mye av retthaveri og manglende evne til å forstå og sympatisere med annerledes troende. Misjonærenes apologetiske innstilling har ofte latt mye tilbake å ønske. Med sitt snevre teologiske skjema har mange oppriktige og velmenende misjonærer vært ute av stand til å erkjenne Guds uransakelige gang blant folkene. De forstod ikke at Gud hadde vært der før dem. Men fra et kristent synspunkt kan de ikke kritiseres fordi de forkynte evangeliet i den tro og med det håp at de som hørte, ville ta imot Kristus som herre og frelser og bli innlemmet i den synlige menighet.

Når ordet «proselyttmakeri» anvendes på den kristne misjonen, insinueres det at når folk overtales til å bli kristne, er det ikke først og fremst for disse menneskers eget ve og vel, men for kristendommens forherligelse og ekspansjon. Omveldelser til kristendommen vedblir å være en anstøtssten for mange ikke-kristne ledere. Gandhi, til eksempel, sa at misjon i denne betydning var intet mindre enn «et inngrep i personlighetens helligdom». Som andre hinduer påstod han at «kristendommen ikke har noe monopol på Kristus». Man kan med andre ord gjerne

tro på Kristus og ære ham, men man må ikke derfor forlate sin egen religion. Endog en kristen inder har sagt: «Det er min dypeste overbevisning at den eneste måten hvorpå indisk kristendom kan finne seg selv, ja frelse seg selv, er den Mesteren har anvist, nemlig ved å miste seg selv i Indias, ja i hele verdens, fellesliv, og derved bli ett med hele menneskehetens universalkirke.» Dette vil med andre ord si at misjonen ikke skal sikte på å vinne konvertitter, men se det som sin oppgave å bringe den kristne læren som et bidrag til de allerede eksisterende religioner. Å sette folk på valg mellom denne og hin religion, er etter dette synet helt forkastelig. Dette synet er langt mer utbredt endog i det «kristne» Vesten enn mange tror.

Ett av de gjengse uttrykkene i dagens ekumeniske sjargong er ordet «dialog». Dette uttrykket anvendes også flittig i misjonsvitenskapelige kretser. Vi skal kommunisere med verden og spesielt med ikke-kristne religiøse mennesker ved hjelp av dialogen. Vi skal tale *med* og ikke først og fremst *til* andre mennesker. Vi skal både lytte og tale. Dette er sikkert både riktig og sant. Altfor ofte glemmer vi kunsten å lytte, og derfor har også vår tale så liten virkning. Vi har så mye å lære av andre mennesker, også av ikke-kristne religiøse mennesker. Før vi kan tale effektivt, må vi forstå de menneskene vi taler til. Sjelesorgen må øves med dyp *innlevelse* og *grenseløs medkjensle*. Hvis det er dette man mener med «dialog», kan det ikke være noe å innvende mot det. Men ordet kan lett misforstås og misbrukes. Dialogen er ypperlig som tilnæringsmiddel, men den må ikke bli et mål i seg selv. Det kristne misjonsimperativ sikter på noe mer enn blott og bar samtale og gjensidig utveksling av tanker og idéer.

Et annet ekumenisk slagord i dag er uttrykket «relevant». Kirken og dens forkynnelse skal være relevant, alt skal være relevant. Rett forstått er dette riktig nok. Kirken må ha noe å si til mennesket i dets faktiske situasjon i dag. Den må vite hvor skoen klemmer før den kan gi remediet. Men også dette ordet kan misforstås og misbrukes. Kirken kan gå så langt i å akkomodere seg og i å imøtekomme tidens moter og smak at den opphører å være jordens salt og verdens lys. Det er jo dog noe ved evan-

geliet som aldri vil falle i det moderne menneskets smak. Tillichs «korrelasjonsprinsipp» er sikkert meget viktig: Den kristne teologi må vise at evangeliet gir svar på de dypt menneskelige problemer som gnager og tærer sinn og tanke og forårsaker den rotløshet og uvisshet som karakteriserer menneskeheten i dag. Men kirken har noe annet og mer å by det moderne mennesket enn psykiatrisk terapi. Kirken må aldri reduseres til å bli en sosial veldedighetsinstitusjon. Dens første og største oppgave er å være kirke.

Et korrelat til det som er sagt ovenfor, er at man i misjonsvirksomheten ikke må legge overdreven vekt på den materielle struktur. Det er å fremheve formen på bekostning av sjelen. Og «sjelen» i denne sammenheng er den levende Kristus slik han formidles gjennom sitt legeme, som er kirken. «Alle disse ting (dvs. hva man skal ete og hva man skal drikke og hva man skal kle seg med) spør hedningene etter,» sier Jesus. Dette er bokstavelig sant, ikke minst om de moderne hedninger. «Disse ting» er viktige nok, og evangeliet sier at vi skal «få dem i tillegg» dersom vi søker først Guds rike. Den frelse Jesus Kristus tilbyr menneskene omfatter hele mennesket. Noe annet og mindre ville være å forkynne en kroppsløs og åndeliggjort kristendomsform som ingen hjemmel har i Det nye testamente. Misjon er også diakoni i evangeliets ånd, men den kan aldri bli blott og bar utviklingshjelp, så viktig denne enn er.

Misjonens kjerne er altså formidlingen av Jesu Kristi fylde i hans legeme, som er kirken. Hvis dette er sant, må man i sannhetens navn innrømme at det i misjonens historie har vært syndet grovt og tragisk. Ofte har det vært den institusjonelle kirken i dens ulykksalige oppdeling i denominasjoner som har stått i sentrum. Også misjonærene har, om enn ubevisst, vært «organisasjonsmenn». Det er ingen gitt å kunne måle den skadevirkning kirkens splittelse har hatt for evangeliets utbredelse. Pater Heuvers, som i sin tid var leder for jesuittenes universitet i Tokyo, skriver: «Hvis japanerne ved den tid de åpnet sine dører for utlendingene og sendte fremskrittvennlige menn for å studere forholdene i Europa og Amerika, hadde møtt en forenet kristen-

het, ville Japan ha vært en kristen nasjon i dag. Men det de fant var «Kulturkampf» i Tyskland og motstand mot og frykt for religionen allesteds. Da de vendte tilbake til Japan, rådet de myndighetene til å ignorere religionen helt.»

For hver dag kirkens fragmentasjon fortsetter blir den mer og mer irrelevant for sin misjonerende oppgave. Kirkens énhet er nemlig ikke en nødvendighet bare som misjonsstrategi; den er en del av selve misjonen. Hvis kirke og misjon er én og samme sak, blir énhet og misjon uatskillelige begreper. Kirkens globale evangeliseringsoppgave kan aldri bli fullført så lenge dens indre splittelse fortsetter. I India er det blitt sagt: «Man kan ved et øyekast konstatere at de kristne ligger i innbyrdes strid.» For Vestens kristne kan kanskje kirkens énhet betraktes som en utopi eller luksusartikkel, men ute blant de ikke-kristne masser er den en livsbetingelse. Det er derfor ingen tilfeldighet at den ekumeniske bevegelsen, som erkebiskop Temple betegnet som århundrets store begivenhet, er misjonens ektefødte barn.

Kallet til énhet vedrører i første hånd Kristi kirkes organiske liv med dets indre, åndelige forhold til Kristus, som er dens hode. Men det vedrører også kirkens synlige struktur utad gjennom hvilken Kristus vil åpenbare seg for verden. Jeg tror at det er en forvrengning av Det nye testamentets lære å påstå at det er uvesentlig og likegyldig om kirken er splittet utad og oppdelt i denominasjoner, bare vi er ett i Kristus. Det var om den synlige menigheten i Korint at Paulus skrev: «I er Kristi legeme.» Korintiermenighetens splid og partier ble refset for hva de i virkeligheten var: en skammelig fornektelse av kirkens synlige énhet. Når Jesus bad «at de alle må være ett», tenkte han sikkert ikke bare på åndens enhet i det skjulte, for han føyde jo til: «for at verden skal tro». Hvordan skal verden kunne overbevises om at de kristne besitter hemmeligheten til fred og énhet når de ikke engang kan holde fred seg imellem?

Énhet er selvsagt ikke den sanne kirkes eneste kjennetegn. I vår ekumeniske tid kan det være en fristelse å glemme at kirken også er hellig, alminnelig (katolsk) og apostolisk. Nottinghamskonferansen, som fant sted i fjor under ledelse av The British

Council of Churches, enedes om en tre-foldig formulering: énhet, fornyelse og misjon. Dette er en betimelig påminnelse om at «Énhet er ikke nok», for å sitere titelen på en bok som Mark Gibbard skrev etter å ha besøkt The Church of South India. Dette var også hovedsaken i erkebiskop A. M. Ramseys tale ved Kirkenes Verdensråds møte i New Delhi i 1961, da han understrekte de tre grunntonene i Jesu yppersteprestlige bønn i Joh. 17: énhet, hellighet og sannhet. Her gjelder også Jesu ord: «Dette burde gjøres, og det andre ikke forsømmes.»